

Isten és a lopott pénz

Nagyon messziről gomolyog be Erdélybe a magyarországi önkormányzati kampány. Most nincs erdélyi mozgósítás, nincs erdélyi propaganda, így nem nagyon éri el az ingerküszöböt, mi folyik „odaát”. Ha kicsit komolyabban vennénk a nemzeti összetartozás programját, amelyről egyébként oly sokat hallani, akkor persze nem lenne egyértelmű ez a távolságtartás, oda nem figyelés az erdélyiek részéről. Ha lenne bármiféle nemzetkonceptió (riasztó ez a fogalom, próbáljuk megtölteni az üres kongást valami tartalommal), akkor lenne csak tétje Sepsiszentgyörgyön, hogy milyen Budapest vezetése. Meg annak is, hogy Szeged vagy Debrecen sorsa hogy alakul. De hát ilyen koncepciók, kapcsolatok nincsenek, mindent a propaganda határoz meg. Most a magyarországi önkormányzati választás nem „nemzeti érdek”, majd ha az lesz, szólnak. És akkor majd lesz érdeklődés, akár voksolás is.

A magyarországi olvasó most bizonyára felkapja a fejét: vajon miért érdekelné az erdélyit, hogy hogyan szavaznak a magyarországi választásokon? Ne szóljon bele, nem az ő ügye, ne éljen vissza a kettős állampolgárságával és szavazati jogával!

80

Ha tényleg madártávlatból nézzük az eseményeket, akkor a magyar önkormányzati választások alatt tapasztalható visszaélések, erőszak nem pusztán a határon innen és túl élő magyar közösség számára tanulságos, fontos és figyelmet érdemlő jelenségek, de a teljes európai közösség számára riasztó jelek sorozata. Nemzetközi szinten a magyar válság jelentősebb, országos tüneteit sem sikerül tematizálni kellő hatékonysággal, ezek a kis helyi szimptomák végképp láthatatlanok, feldolgozatlanok és következmény nélküliek maradnak. Pedig alapvetően ez tartja fenn a rendszert, ez az országos, kontroll alatt tartott, a legapróbb részletre kiterjedő, a legtávolabbi falut is behálózó rendszer. A fokozott magyar-magyar érdeklődés, egymásra figyelés talán segíthetne mindennek megértésében: ha az erdélyiek reagálnának, szolidárisak lennének, beszélnének ezekről az eseményekről – vagy tanulnának belőlük, elhatárolódnának – akkor mehetnének másképp a dolgok „ideát” is, „odaát” is. Ilyen szolidaritásról azonban szó nincs. Nem tudom eldönteni, hogy azért-e, mert észre sem veszik, mert nem értik, vagy azért nem, mert észreveszik, de hallgatnak róla, esetleg helyeslik.

Szeptemberben jelentette be Kelemen Hunor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke, hogy indul a romániai államelnök-választáson. „Tanulni kell Orbán Viktortól” – nyilatkozza a bejelentés kapcsán. Ez alapján nagyon valószínű, hogy ő (és a mögötte álló RMDSZ) mindenképpen tud arról, hogyan alakul Magyarországon a demokrácián és jogbiztonságon túli állapot. És helyesli, statisztál hozzá, és a maga módján kiveszi belőle a részét a politikai kapcsolatok ápolásával, fenntartásával, a propagandában való részvétellel, a nemzetközi porondon vállalt szerepével. Mikor mire van szükség.

Ámbár az államelnöki kampány teljesen az ellentéte annak, ahogyan a Fidesz-kampányok zajlottak, zajlanak. Akárcsak a többi romániai jelölt, Kelemen Hunor is barátságos, konszenzuskereső és konfliktuskerülő módon szól a választóihoz. Az emberek belefáradtak az ellenségképekbe. Még az olyan sokak által támogatott és kedvelt konfliktussorozatba is, mint a „korrupcióellenes” harc. Most – épp akkor, amikor a volt korrupcióellenes főügyész, Laura Codruta Kövesi uniós biztosi kinevezésre aspirál – senki sem harcol a korrupció ellen. Legalábbis a választási szlogenek nem erről szólnak.

Az egyik államelnökjelölt „boldog” Romániát, a másik „normálisat” akar, Kelemen Hunor pedig minden választójának „tisztetletet” ígér. Miközben Magyarországon verőlegények jelennek meg a választási lakossági fórumokon, lemegafonozzák, leordítazzák az ellenzéki jelöltet, míg a rendőrségi megfélemlítés tart, addig Romániában az államelnök-választás úgy zajlik, mint egy pszichoterápiás tréning. Mosolygó, szimpatikus jelöltek járják a vidéket, ölelgetik a fiatalokat, öregeket, bárkit megölelnének ezek, akiktől szavazatot remélnek. A háttérben, persze itt is zajlik a fogak csikorgatása, a politikai konfliktusok nem szűntek és nem oldódtak meg, csak minden szereplő rájött, hogy az egymással való nyíltszíni leszámolással ebben a társadalomban, az elmúlt évek feszültségei után nem lehet választást nyerni. Trendforduló van, megváltozott a társadalmi hangulat, más lett az ingerküszöb. Amíg Kelemen Hunor saját kezűleg süti a kürtőskalácsot a jól megrendezett, bevilágított, interneten élőben közvetített, közösségi hálózatokon nyaklő nélkül posztolt tradicionális, székelymagyar kürtőskalácssütő versenyen, addig a másik politikai példakép, etalon, mintaadó, Netanjahu majdnem elveszíti a választásokat Izraelben. Pedig az évtizedek óta jól bevált etnikai, vallási konfliktuskeltéssel kampányol most is, de most valahogy nem működik úgy a recept, mint eddig. Magyarországon pedig zavartalanul zakatol a leszámolás.

Ha közelebb lépünk a viszonyokhoz, történetekhez, láthatóvá válik, hányféle szállal kötődnek egymáshoz az erdélyi-magyarországi önkormányzatok. Jelentős következményei lesznek az erdélyi önkormányzati választásoknak Magyarországon is. Nem csak elvileg káros a magyar demokrácia felszámolása, de a gyakorlatban is érezhető annak közvetlen hatása. Ha Kelemen Hunor igazán őszinte akart volna lenni, valószínűleg azt mondja: „Látjuk, hogy mit csinál Orbán Viktor, tehetetlenek vagyunk, és nagyon félünk.” Ilyen őszinteséget Kelemen Hunor egyedül, hajnalban, a fürdőszobában sem enged meg magának, az általános félelem azonban így is mindennap kiütöközik Erdély-szerte.

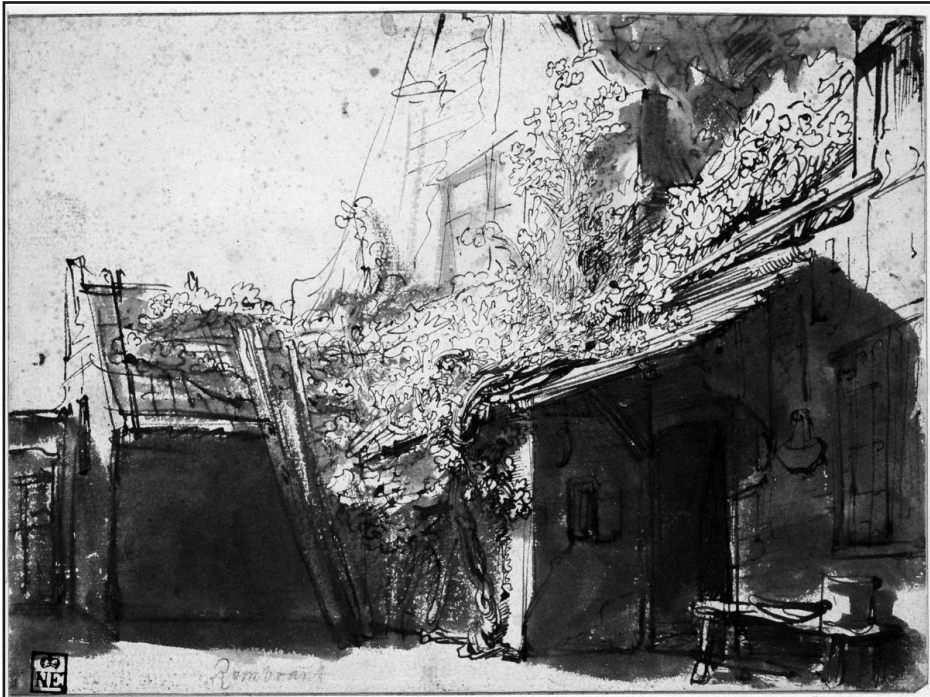
Az egyik – a legnépszerűbb – csíkszeredai sportakadémián például azét tört ki botrány, mert kitiltottak a lelátóról egy sportfotóst. Az akadémia vezetője többek között arra hivatkozott, hogy a fotós egy szóváltás során szidalmazta a magyar kormányt. Egészen a Diszkriminációellenes Tanácsig jutott a történet – elvégre Románia területén korlátoztak egy újságíró, ott, ahol a (román) kormány „szidalmazása”, kritikája majdhogynem munkaköri elvárás-kötelezettség a szakma számára. Sok-sok ilyen apró történet bukkan fel naponta. A nyaklő nélkül érkező magyarországi „támogatások”, és

azok elszivárgása, visszacsatornázása is megannyi feszültséget szül. Kinek jutott, kinek nem jutott, ki lopta el, ki nem adta oda, kinek nem adta vissza – primitív, de megkerülhetetlen kérdések. Fel is teszik ezeket az emberek egymásnak, maguknak. „Én istenfélő, református ember vagyok, de ami sok, az sok” – hallottam egy hasonló vitában. A református egyház pénzügyi támogatottsága kiemelkedő, ennek ellenére, úgy látszik, már itt sem kielégítő, meggyőző az egyházra, a vallásra, Istenre hivatkozni.

A magyarországi kampánnyal párhuzamosan Romániában is megkezdődött az önkormányzati választásokra való felkészülés. És ahogy nem mindegy Sepsiszentgyörgyön, hogy ki lesz Budapest főpolgármestere, úgy annak is van jelentősége Budapesten, ki lesz Kolozsvár, Nagyvárad vagy Marosvásárhely vezetője. Rengeteg, ezeken a helyeken dolgozó, élő, tanuló magyarországi sorsa függ ettől, magyar-román beruházások jövője dőlhet el. De hát nyilván nem az dönti el az önkormányzati jelöltek személyét, hogy ki látja ezeket a városokat térségi összefüggésben. Hanem az, hogy „tanuljunk Orbán Viktortól”. Az RMDSZ-en belül átláthatatlanul, követhetetlenül zajlik a jelölési folyamat. A jelöltek személye elsősorban attól függ, kinek milyen a magyarországi hátszele, támogatottsága. Másodsorban hogy mennyire lojális, szabálykövető a jelölt az RMDSZ-en belül. A „Kelemen-éra” bebetonozódott. Autoriter, kézi vezérléssel irányított szervezetté vált a szövetség. Amilyen barátságos az államelnökjelölt a választóknak szóló kalácsos videókon, olyan kíméletlenek a belső viszonyok a szervezeten belül. Nyoma sincs a rendszerváltás utáni ernyőszervezetnek, a kis erdélyi magyar parlamentnek, a belső vitáknak, a platformoknak. Az önkormányzati választások jelöltjeit is aszerint választják ki, ki az, aki megfelel a Fidesznek (nem a határon átnyúló együttműködések, hanem a magánmutyik, párton belüli seftelések szempontjából). És aszerint, hogy ki az, aki be tud tagozódni az autoriter RMDSZ-be, amely régóta úgy működik, akár egy anyagi haszon maximalizálásra berendezkedett, nagyon szűk körű kereskedelmi társaság. Mindezek fényében a „pacifista”, választóbarát kampány, amit most Romániában láthatunk, rémíszítően hat: mit rejt el ez a látszólagos, újszerű politikai habitus?

Van még egy szempont, amelyet érdemes lenne figyelembe venni az erdélyi jelöltállításkor, s amely szempont Magyarországon is megszívlelendő, tanulságos lehetne. Az önkormányzati ciklus végére a regnáló hatalom eddigi politikusai egyrészt rendkívül hiteltelenné váltak, másrészt pozíciójukhoz ragaszkodva rendkívül elszántak, gátlástalanok is. Be vannak ágyazódva a helyi struktúrákba, intézményekbe. Azok az erők, amelyek az októberi magyarországi választásokat ellehetetlenítik, az a típusú zsarolás és megfélemlítés, amit Erdélyben még nem akarnak tudomásul venni, Romániában most érik. Most feni a fogát, élesíti a körmeit ez a típusú hatalom. Időben elejét kellene (kellett volna) venni a szétesésnek. Olyan jelölteknek van erre esélyük, akik legalább ennyire ismerik ezeket a struktúrákat, intézményeket, s akik így tudnak szembefordulni az eddigi hatalommal. Ezekben az önkormányzatokban mit sem számít a magyarországi kormányhoz való viszony, vagy az, hogy milyen a párton belüli lojalitás. Azok a szempon-

tok, amelyek alapján jelölteket állítanak, tulajdonképpen nem jók semmi-
re. Nem használható, sőt kifejezetten káros az a nacionalizmus, etnicizmus
is, amelyben az erdélyi magyar politika immár jó ideje pácolódik: etnicista
alapon ma önkormányzati választást lehetetlen nyerni. Ha elég is lenne ez
a mozgósításhoz (nem elég), az etnikai arányok már nem olyanok, hogy így
legyen meg a választási győzelemhez szükséges többség. Szóval – megint –
nem tanulni kell Orbán Viktortól, hanem épp annak az ellenkezőjét kellene
tenni, mint amit a magyar politika Magyarországon képvisel. Látja-e, érti-e
bárki a közép-európai rendszerek válságának lényegét? A mikroszinten, kis-
közösségekben is érvényesülő jogfosztottságot, méltánytalanságot, esélyte-
lenséget? Ki tudja. Az egyetlen reménykeltő mondat, amit az utóbbi időben
hallani lehetett, ez volt: „Istenfélő, református vagyok, de ami sok, az sok.”

Rembrandt Harmensz van Rijn: Holland ház erős fény-árnyékban